C/2025/652

10.2.2025

NÕUKOGU SOOVITUS,

21. jaanuar 2025,

millega kiidetakse heaks Läti riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava

(C/2025/652)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 121,

võttes arvesse määrust (EL) 2024/1263, eriti selle artiklit 17,

võttes arvesse komisjoni soovitust

ning arvestades järgmist:

ÜLDISED MÄRKUSED

(1) 30. aprillil 2024 jõustus ELi reformitud majandusjuhtimise raamistik. ELi reformitud majandusjuhtimise raamistiku põhielemendid on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ([1]), muudetud määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kohta ([2]) ja muudetud nõukogu direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku kohta ([3]). Raamistiku eesmärk on edendada reformide ja investeeringute kaudu usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust ning kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ja vastupanuvõimet ning vältida valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Samuti edendatakse sellega riikide isevastutust ja keskendutakse rohkem keskpikale perspektiivile, koos nõuete tõhusama ja sidusama täitmisega.

(2) Uue majandusjuhtimise raamistiku keskne element on riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad, mille liikmesriigid esitavad nõukogule ja komisjonile. Kavadel peab olema kaks eesmärki: i) tagada, et muu hulgas kohandamisperioodi lõpuks on valitsemissektori võlg usutavalt langustrendis või püsib mõistlikul tasemel ning et valitsemissektori eelarvepuudujääk tuuakse keskpikas perspektiivis allapoole kontrollväärtust 3 % SKPst ja hoitakse allpool seda taset, ning ii) tagada, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse ELi ühiseid prioriteete. Selleks tuleb igas kavas esitada keskpika perioodi kohustus seoses netokulude ([4]) kavaga, millega sisuliselt kehtestatakse eelarvepiirang kava kehtivusajaks, mis on (sõltuvalt liikmesriigi tavapärasest seadusandlikust tsüklist) neli või viis aastat. Lisaks tuleb kavas selgitada, kuidas liikmesriik tagab, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes (sealhulgas asjakohasel juhul makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusega seotud soovitustes) kindlaks tehtud peamisi probleeme, ja kuidas liikmesriik järgib liidu ühiseid prioriteete. Eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat, mida võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik kohustub ellu viima asjakohased reformid ja investeeringud, mis vastavad määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele.

(3) Pärast kava esitamist hindab komisjon, kas kava vastab määruse (EL) 2024/1263 nõuetele.

(4) Komisjoni soovituse alusel võtab nõukogu vastu soovituse, milles sätestatakse asjaomase liikmesriigi netokulude kava ja asjakohasel juhul kiidetakse heaks eelarve kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformi- ja investeerimiskohustused.

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

([3]) Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

([4]) Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artiklis 2, nimelt valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

MÄRKUSED LÄTI RIIKLIKU KESKPIKA PERIOODI EELARVE- JA STRUKTUURIKAVA KOHTA

(5) 15. oktoobril 2024 esitas Läti nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Kava esitati pärast määruse (EL) 2024/1263 artiklis 36 sätestatud tähtaja pikendamist, milles lepiti komisjoniga kokku, võttes arvesse Läti esitatud põhjendusi.

Kava esitamisele eelnenud protsess

(6) Enne kava esitamist palus Läti tehnilist teavet ([5]), mille komisjon esitas 21. juunil 2024 ja mis avaldati 15. oktoobril 2024 ([6]). Tehniline teave näitab struktuurse esmase eelarvepositsiooni taset 2028. aastal, mis on vajalik tagamaks, et valitsemissektori eelarvepuudujääk püsib keskpikas perspektiivis alla 3 % SKPst, ja et valitsemissektori võlg jääb keskpikas perspektiivis alla 60 % SKPst, isegi kui pärast nelja-aastast kohandamisperioodi ei võeta täiendavaid eelarvemeetmeid. Keskpikk periood on määratletud kui kümneaastane periood pärast kohandamisperioodi lõppu. Tehniline teave koostati ja edastati liikmesriikidele kahe stsenaariumi alusel: stsenaarium, mille puhul on eelarvepositsiooni võrdlustrajektoor vastavalt määruse (EL) 2024/126 artikli 9 lõikele 3 kooskõlas eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega ([7]), ja stsenaarium, mille puhul turvavaru arvesse ei võeta.

Lätit käsitlevas tehnilises teabes nähakse ette, et komisjoni eelduste põhjal, mis olid 2024. aasta juunis esitatud eelnevate suuniste aluseks, peaks kehtivate eelarve-eeskirjade järgimiseks nelja-aastase kohandamisperioodi jooksul olema struktuurne esmane eelarvepositsioon kohandamisperioodi lõpus (2028) vähemalt - 1,3 % SKPst (stsenaarium ilma eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmeta), nagu on näidatud järgmises tabelis. Võttes arvesse ka eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeedet, peaks struktuurne esmane eelarvepositsioon olema kohandamisperioodi (2028) lõpus vähemalt - 0,1 % SKPst. Lätilt, kellel on õigus saada tehnilist teavet, eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeedet siiski ei nõuta.

Tabel 1. Komisjoni poolt Lätile esitatud tehniline teave

Kohandamisperioodi viimane aasta	2028
Struktuurse esmase eelarvepositsiooni miinimumväärtus (% SKPst), stsenaarium ilma eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmeta	- 1,3
Üksnes teavitamiseks: Struktuurse esmase eelarvepositsiooni miinimumväärtus (% SKPst), stsenaarium koos eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega	- 0,1

Allikas: komisjoni arvutused.

(7) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 12 pidasid Läti ja komisjon 2024. aasta septembris tehnilist dialoogi. Dialoogi keskseks teemaks oli Läti kavandatud netokulude kava ja selle aluseks olevad eeldused (eelkõige potentsiaalne väljund ja intressimäärad), samuti selliste reformide ja investeeringute kavandatud elluviimine, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete õiglase rohe- ja digipöörde, sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime, energiajulgeoleku ja kaitsevõime ülesehitamise vallas.

(8) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 11 lõikega 3 ja artikli 36 lõike 1 punktiga c teatas Läti 2024. aasta septembris Läti kavas esitatud teabe kohaselt, et on alustanud konsultatsioone sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas tööandjate organisatsioonide liidu, vabade ametiühingute keskliidu ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste liiduga. Läti kavas esitatud teabe kohaselt keskenduti kohtumisel sellele, kuidas Läti kavatseb järgida riigipõhiseid soovitusi ja ELi ühiseid prioriteete, pöörates erilist tähelepanu maksupoliitikale, haridusele ja tervishoiule.

([5]) Liikmesriikidele ning majandus- ja rahanduskomiteele edastatud eelnevad suunised sisaldavad tehnilist teavet i) ilma kohandamisperioodi pikendamiseta ja koos sellega (hõlmavad vastavalt 4 ja 7 aastat) ning ii) koos eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega ja ilma selleta. See hõlmab ka peamisi algtingimusi ja aluseks olevaid eeldusi, mida kasutatakse komisjoni keskpika perioodi valitsemissektori võla prognoosimise raamistikus. Võrdlustrajektoor arvutati komisjoni *2023. aasta võla jätkusuutlikkuse analüüsis* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_et) kirjeldatud metoodika kohaselt. See põhineb Euroopa Komisjoni 2024. aasta kevadprognoosil ja keskpika perioodi pikendamisel kuni 2033. aastani, kusjuures pikaajaline SKP kasv ja vananemisega seotud kulud on kooskõlas Euroopa Komisjoni ja nõukogu *2024. aasta ühisaruandega rahvastiku vananemise kohta* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_et).

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_et#latvia.

([7]) Määruse (EL) 2024/1263 artiklis 8 kehtestatud eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmes on sätestatud, et struktuurse esmase eelarvepositsiooni aastane paranemine on 0,4 protsendipunkti SKPst (või kohandamisperioodi pikendamise korral 0,25 protsendipunkti SKPst), kuni struktuurne eelarvepuudujääk on väiksem kui 1,5 % SKPst.

(9) 2024. aasta juunis kinnitas eelarvedistsipliini nõukogu (Läti sõltumatu eelarveasutus) keskpika perioodi eelarveraamistiku 2024–2028 aluseks oleva makromajandusliku prognoosi, tunnistades, et rahandusministeeriumi esitatud makromajanduslik prognoos on üldiselt konservatiivne ja kajastab tegelikku majandusarengut. Oktoobris esitas eelarvedistsipliini nõukogu arvamuse keskpika perioodi eelarveraamistiku kohta aastateks 2025–2028, 2025. aasta eelarve kohta ning keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava kohta. Selles jõuti järeldusele, et kuigi 2024. aasta eelarveprognoosides ja 2025. aasta eelarve koostamisel kasutati ajakohastatud riiklikke eelarveandmeid, ei muudetud käesoleva aasta juunis kinnitatud makromajanduslikku prognoosi ning seetõttu ei võetud selles arvesse võrdlusaluse läbivaatamise tulemusi ega viimaseid majandussuundumusi. Samal ajal tunnistas eelarvedistsipliini nõukogu, et keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava eelarvetrajektoor vastab määruses (EL) 2024/1263 sätestatud tingimustele (komisjoni tehniline teave).

Muud seotud protsessid

(10) 15. oktoobril esitas Läti oma 2025. aasta eelarvekava. Komisjon võttis eelarvekava kohta vastu arvamuse ([8]) 26. novembril 2024.

(11) 21. oktoobril 2024 esitas nõukogu Euroopa poolaasta raames Lätile riigipõhised soovitused ([9]).

KAVA KOKKUVÕTE JA KOMISJONI HINNANG KAVALE

(12) Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 16 hindas komisjon kava järgmiselt.

Kontekst: makromajanduslik ja eelarveolukord ning väljavaated

(13) Läti majandustegevus kasvas 2023. aastal 1,7 % tänu investeeringutele ja avaliku sektori kulutustele. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks majandus 2024. aastal seisma paigal nõrga eratarbimise ja väheste investeeringute tõttu ning hoolimata valitsemissektori suurest tarbimisest. SKP reaalkasv peaks 2025. aastal olema 1 % ja 2026. aastal 2,1 %, kuna eratarbimine ja investeeringud peaksid taastuma. 2026. aastal peaks ka eksport hoogustuma. Prognoosiperioodil (st 2024.–2026. aastal) peaks potentsiaalse SKP kasv Lätis pärast langust 2024. aastal suurenema, jõudes 2026. aastal 1,5 %-le. Töötuse määr oli 2023. aastal 6,6 % ning komisjoni prognoosi kohaselt on see 2024. aastal 6,7 %, 2025. aastal 6,7 % ja 2026. aastal 6,5 %. Inflatsioon (SKP deflaator) peaks prognooside kohaselt langema 9,1 %-lt 2023. aastal 1,2 %-le 2024. aastal ning olema 2025. aastal 2,2 % ja 2026. aastal 2,2 % tasemel.

(14) Mis puudutab eelarvesuundumusi, siis Läti valitsemissektori eelarve puudujääk oli 2023. aastal 2,4 % SKPst. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks see jõudma 2,8 %ni SKPst 2024. aastal ja 3,2 %ni 2025. aastal, ning eeldusel, et poliitikat ei muudeta, jääma 3,2 % tasemele ka 2026. aastal. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosis võetakse arvesse Läti 2025. aasta eelarvekava, mille valitsus esitas riigi parlamendile oktoobris. Valitsemissektori võlg oli 2023. aasta lõpus 45,0 % SKPst. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpuks tõusma 48,1 %-le. Prognooside kohaselt tõuseb see 2025. aasta lõpuks veelgi 50,3 %-le SKPst ja 2026. aasta lõpuks 51,6 %-le SKPst. Komisjoni eelarveprognoosis ei võeta keskpika perioodi kavades esitatud poliitilisi kohustusi arvesse enne, kui nende aluseks on usaldusväärselt teatavaks tehtud ja piisavalt täpsustatud konkreetsed poliitikameetmed.

Kavas esitatud netokulude kava ja makromajanduslikud eeldused

(15) Läti riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja sellega on ette nähtud eelarve kohandamine nelja aasta jooksul.

(16) Kava sisaldab kogu määruse (EL) 2024/1263 artiklis 13 nõutud teavet. Erinevalt 21. juunil 2024 *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud suunistest liikmesriikidele keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade ning iga-aastaste eduaruannete teabeesitusnõuete kohta ei sisalda kava tabeleid 7c ja 7d. Need tabelid ei ole aga Läti kava hindamiseks hädavajalikud.

(17) Kavaga on Läti võtnud kohustuse järgida tabelis 2 esitatud netokulude kava, mis vastab aastatel 2025–2028 netokulude keskmisele kasvule 4,1 %. Tehniline teave (eeldades lineaarset kohandamist) on kooskõlas netokulude keskmise kasvuga 3,7 % kohandamisperioodil (2025–2028). Eelarvekavas ette nähtud netokulude kava kohaselt peaks kohandamisperioodi lõpuks (2028) saavutatama struktuurne esmane eelarvepositsioon - 1,3 % SKPst. See on võrdne struktuurse esmase eelarvepositsiooni miinimumtasemega - 1,3 % SKPst 2028. aastal, mille komisjon esitas

([8]) Komisjoni 21. oktoobri 2024. aasta arvamus Läti eelarvekava kohta, 26.11.2024, C(2024) 9060 final.
([9]) Nõukogu 21. oktoobri 2024. aasta soovitus, mis käsitleb Läti majandus-, eelarve-, tööhõive- ja struktuuripoliitikat.

tehnilises teabes 21. juunil 2024 ([10]). Kavas eeldatakse, et potentsiaalse SKP kasv väheneb 2,2 %-lt 2024. aastal 2,1 %-le 2025. aastal ning seejärel väheneb 2028. aastal 0,9 %-le. Lisaks eeldatakse kavas, et SKP deflaator püsib kohandamisperioodil (2025–2028) stabiilsena 2,5 % juures.

Tabel 2. Netokulude kava ja peamised eeldused Läti kavas

	2024	2025	2026	2027	2028	Kava kehtivusaja (2025–2028) keskmine
Netokulude kasv (aastane, %)	9,1	5,9	3,6	3,4	3,3	4,1
Netokulude kasv (kumulatiivne, alates baasaastast 2023, %)	9,1	15,5	19,7	23,8	27,9	ei ole kohaldatav
Potentsiaalse SKP kasv (%)	2,2	2,1	1,2	0,9	0,9	1,3
Inflatsioon (SKP deflaator) (%)	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Allikas: Läti keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning komisjoni arvutused.

Kava netokulukohustuste mõju valitsemissektori võlale

(18) Kui kavas ette nähtud netokulude kava ja selle aluseks olevad eeldused realiseeruvad, suureneb valitsemissektori võlg kava kohaselt järk-järgult 45,8 %-lt SKPst 2024. aastal 50,8 %-le SKPst kohandamisperioodi lõpuks (2028), nagu on näidatud järgmises tabelis. Kava kohaselt peaks võla suhe pärast kohandamisperioodi keskpikas perspektiivis (st kuni 2038. aastani) järk-järgult kasvama, jõudes 2038. aastaks 59,9 %ni.

Tabel 3. Valitsemissektori võla ja eelarvepositsiooni areng Läti kavas

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2038
Valitsemissektori võlg (% SKPst)	43,6	45,8	47,5	48,5	49,7	50,8	59,9
Valitsemissektori eelarvepositsioon (% SKPst)	- 2,2	- 2,6	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9	- 2,9

Allikas: Läti keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava.

Seega jääks valitsemissektori võlg kava kohaselt keskpikas perspektiivis allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 60 % SKPst. Seepärast on kavas esitatud netokulude kava poliitiliste kohustuste ja makromajanduslike eelduste alusel kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 16 lõikes 2 sätestatud võlanõudega.

Kava netokulukohustuste mõju valitsemissektori eelarvepositsioonile

(19) Kavas esitatud netokulude kava ja eelduste kohaselt jääks valitsemissektori eelarvepuudujääk kohandamisperioodi igal aastal 2,9 %-le SKPst. Seega ei ületaks valitsemissektori eelarvepositsioon kava kohaselt kohandamisperioodi lõpus (2028) kontrollväärtust 3 % SKPst. Lisaks ei ületaks valitsemissektori eelarvepuudujääk kümne aasta jooksul pärast kohandamisperioodi (st kuni 2038. aastani) 3 % SKPst, vaid jääks veidi alla eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse. Seega, tuginedes kava poliitilistele kohustustele ja makromajanduslikele eeldustele, on kavas esitatud netokulude kava kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 16 lõikes 2 puudujäägi kohta sätestatud nõudega.

([10]) Ilma eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmeta stsenaariumis.

Kava makromajanduslikud eeldused

(20) Kava põhineb eeldustel, mis erinevad komisjoni poolt 21. juunil 2024 Lätile edastatud eeldustest. Eelkõige kasutatakse kavas erinevaid eeldusi kuue muutuja (struktuurne esmane eelarvepositsioon, potentsiaalse SKP kasv, SKP reaalkasv, võla nominaalne kaudne intressimäär, võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vaheline erinevus ning SKP deflaatori kasv) lähtepunkti puhul. Neid erinevusi tuleb hoolikalt hinnata, tagamaks, et need põhinevad usaldusväärsetel ja andmepõhistel majanduslikel argumentidel, eriti seetõttu, et kavas esitatud keskmine netokulude kasv on tehnilises teabes osutatust suurem.

Allpool on loetletud erinevused, millel on kõige suurem mõju netokulude keskmisele kasvule, ja eraldi hinnatud iga erinevust.

— Kavas eeldatakse, et esialgne struktuurne esmane eelarvepositsioon on 2024. aastal - 0,8 % SKPst, mis on 0,6 protsendipunkti parem kui 21. juuni 2024. aasta tehnilises teabes eeldatud struktuurne esmane eelarvepositsioon - 1,4 % SKPst ja 0,7 protsendipunkti suurem võrreldes Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosiga. Selle tulemusena on keskmine netokulude kasv kohandamisperioodil suurem, kui see oleks komisjoni eelduste alusel.

2024. aasta parem eelarvepositsioon kajastab kavas eeldatud:

— väiksemat valitsemissektori nominaalset eelarvepuudujääki. Kava eeldused ajakohastatud eelarvekulude ja suuremate maksuväliste tulude kohta on kooskõlas Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosiga, kusjuures 2024. aasta maksutulude eeldused näivad optimistlikud;

— majanduse halvemat tsüklilist positsiooni. Kavas esitatud eeldus, et potentsiaalse SKP kasv 2024. aastal on suurem, ei ole kooskõlas ühise võla jätkusuutlikkuse analüüsi raamistikuga, samas kui SKP reaalkasvu allapoole korrigeerimine 2024. aastal ning potentsiaalse SKP kasvu ja SKP reaalkasvu prognoosid alates 2025. aastast on kooskõlas;

— suuremaid intressimakseid. Kava eeldused kõrgema nominaalse kaudse intressimäära kohta põhinevad riiklike ametiasutuste uuemal hinnangul ja on kooskõlas Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosiga.

Üldiselt on kavas esitatud nõuetekohaselt põhjendamata eeldused lähtepunkti paranemise kohta 2024. aastal tasakaalustatud eeldustega, mis on kooskõlas alates 2025. aastast kasutatava ühise võla jätkusuutlikkuse analüüsi raamistikuga. Ülejäänud erinevused ei avalda netokulude keskmisele kasvule komisjoni eeldustega võrreldes märkimisväärset mõju. See tähendab, et erinevus kavas esitatud netokulude kava ja tehnilise teabe vahel on seletatav erinevustega eeldustes, mida üldiselt võib aktsepteerida. Selle hinnangu põhjal vastab kava määruse (EL) 2024/1263 artikli 13 punktis b sätestatud nõudele. Komisjon võtab eespool esitatud hinnangut kava eeldustele arvesse tulevastel netokulude kava järgimise hindamistel.

Kava eelarvestrateegia

(21) Kava orienteeriva eelarvestrateegia kohaselt täidetakse netokuludega seotud kohustused nii kulu- kui ka kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete kaudu. Tulude poolel hõlmavad kaalutlusõigusel põhinevad meetmed tööjõu maksustamise läbivaatamist alates 2025. aastast, eelkõige üksikisiku tulumaksumäärade ülespoole korrigeerimist ning mittemaksustatava tulu suurendamist ja horisontaalset kohaldamist. Kuna kõnealustel tulumeetmetel on negatiivne mõju eelarvele, on valitsus teinud ettepaneku: kehtestada alates 2025. aastast pankade ootamatu kasumi maks; paigutada teenitud tulult kogutud pensionimaksete üks protsendipunkt kogumispensionilt ümber riiklikule pensionile; samuti võtta muid kompensatsioonimeetmeid, sealhulgas korrigeerida ülespoole eri tooterühmade aktsiisimäärasid ning tõsta era- ja ametiautode maksumäärasid. Kulude poolel on kulusid suurendavad kaalutlusõigusel põhinevad meetmed suunatud peamiselt sise- ja välisjulgeoleku tugevdamisele, sealhulgas sisejulgeolekuteenistuste suutlikkuse suurendamisele (sealhulgas töötasude suurendamine), küberturvalisusele, laskemoona ja individuaalse varustuse ostmisele, samuti Ukraina sõjalisele toetamisele ja Ukraina tsiviilisikute toetamisele Lätis. Kulusid vähendavad meetmed hõlmavad avaliku sektori töötasude kasvu piiramist, valdkondlike ministeeriumide kaupadele ja teenustele tehtavate kulutuste vähendamist, palkade ja investeeringutega seotud munitsipaalkulude läbivaatamist ning valitsemissektori ettevõtete kulude läbivaatamist. Võetavate poliitikameetmete üksikasjad tuleb kinnitada või kohandada ja kvantifitseerida aastaeelarves. Kavas esitatud soovitusliku eelarvestrateegia rakendamisega seoses on endiselt mõningaid riske. Need tulenevad teatavate kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete oodatust väiksemast mõjust eelarvele ning kaitsekulutuste vajaduste kasvust, mis kõik

võivad tingida vajaduse täiendavate kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete või kulude piiramise järele. 2025. aasta eelarvekavas on kindlaks määratud poliitikameetmed, mille abil täidetakse netokulukohustus ([11]).

Kavas esitatud reformi- ja investeerimiskavatsused, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete

(22) Kavas kirjeldatakse poliitilisi kavatsusi, mis on seotud reformide ja investeeringutega, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete. Kava sisaldab ELi ühistele prioriteetidele suunatud rohkem kui 130 reformi ja investeeringut, millest üle 40 toetatakse rahaliselt taaste- ja vastupidavusrahastust ning enam kui 50 ühtekuuluvuspoliitika fondidest.

(23) Seoses õiglase rohe- ja digipöörde ühise prioriteediga, sealhulgas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaeesmärkidega, sisaldab kava ulatuslikku loetelu meetmetest, mis on rühmitatud selliste poliitikasuundade alla nagu üleminek ringmajandusele, haridus ja oskused, investeeringute, transpordi kestlikkuse ja digitaristu edendamine. Kavas sisalduvate reformide ja investeeringute eesmärk on järgida 2024. aastal antud riigipõhiseid soovitusi ringmajandusele ja ressursside kestlikule majandamisele ülemineku edendamise kohta, 2020. ja 2019. aastal antud soovitusi kestliku transpordi kohta, 2024. ja 2023. aastal antud soovitusi investeeringute kohta rohe- ja digioskustesse, 2022., 2020. ja 2019. aastal antud soovitusi digiteenuste ja -taristu kohta, sealhulgas piirkondades, ning 2023., 2022., 2020. ja 2019. aastal antud soovitusi suunata investeeringutega seotud majanduspoliitika teadusuuringutele ja innovatsioonile, et toetada rohe- ja digipööret. Riiklikku energia- ja kliimakavasse on lisatud meetmed rohepöörde prioriteedi toetamiseks investeeringute edendamise, energiatõhususe parandamise ja taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamise kaudu lõpptarbimises.

(24) Seoses sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime ühise prioriteediga, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, sisaldab kava ulatuslikku loetelu meetmetest, mis on rühmitatud mitme poliitikavaldkonna alla, nagu sotsiaalkaitse ja ohutus, tervishoid, haridus ja oskused, tööhõivepoliitika, investeeringute edendamine ja eluasemete kättesaadavus. Kavas sisalduvate reformide ja investeeringute eesmärk on järgida 2024., 2023., 2022., 2020. ja 2019. aastal antud riigipõhiseid soovitusi, et parandada sotsiaalkaitse, sealhulgas pensionide piisavust, tervishoiu kättesaadavust, vastupidavust, taskukohasust ja kvaliteeti, hariduse, eelkõige kutsehariduse ja -õppe kvaliteeti, et pakkuda tööturul vajalikke oskusi; parandada tööturul osalemist, vastavalt 2024., 2019. ja 2020. aastal antud soovitustele; edendada investeeringuid innovatsiooni ja juurdepääsu rahastamisele vastavalt 2024., 2023., 2022., 2020. ja 2019. aastal antud soovitustele ning suurendada 2019. aastal antud soovituse kohaselt taskukohaste ja sotsiaaleluruumide pakkumist.

(25) Seoses energiajulgeoleku ühise prioriteediga sisaldab kava meetmekogumit, mille eesmärk on vähendada riigi sõltuvust fossiilkütustest, edendada energiatõhusust, võtta kasutusele taastuvaid energiaallikaid ning eelkõige viia lõpule riigi elektrisüsteemi sünkroniseerimine Euroopa mandriosa võrguga, mida toetatakse Euroopa ühendamise rahastust ning taaste- ja vastupidavusrahastust. Need meetmed kuuluvad energia ja energiatõhususe poliitikasuuna alla. Lisaks on kavas sisalduvate reformide ja investeeringute eesmärk täita 2024., 2023., 2022., 2020. aastal antud riigipõhiseid soovitusi vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, tugevdada vastavalt 2022. ja 2019. aastal antud soovitustele energiataristut ja -võrke, parandada vastavalt 2023., 2022., 2019. aastal antud soovitustele energiatõhusust, suurendada vastavalt 2023. ja 2022. aastal välja antud soovitustele varustuskindlust ja jätkata sünkroniseerimist liidu elektrivõrguga.

(26) Seoses kaitsevõime ühise prioriteediga on kavas sätestatud kavatsus töötada välja riiklike relvajõududega seotud meetmekogum, mille peamine eesmärk on võidelda riiki ähvardavate ohtude vastu ja tagada tsiviilelanikkonna kaitse.

(27) Lisaks sisaldab kava muid poliitikameetmeid, mis lähevad kaugemale ELi ühistest prioriteetidest. Maksupoliitika suuna raames on meetmete eesmärk täita 2024., 2023., 2022. ja 2019. aastal antud riigipõhiseid soovitusi laiendada maksubaasi, vähendades madala ja keskmise palgaga töötajate maksukoormust ning parandades maksude tasumist ja nõuete täitmist. Avaliku sektori tõhususe suurendamise poliitikasuuna raames sisaldab kava meetmeid, mille eesmärk on täita 2019. aastal antud riigipõhiseid soovitusi suurendada avaliku sektori vastutust ja tõhusust, näiteks selliste taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvate meetmetega, nagu reformid riigi- ja munitsipaalettevõtete juhtimise parandamiseks ning huvide konfliktide ennetamine. Selleks et järgida 2024. aastal antud riigipõhist soovitust parandada ettevõtluskeskkonda, sisaldab kava reforme bürokraatlike tõkete kindlakstegemiseks ja kõrvaldamiseks,

([11]) Vt komisjoni arvamus Läti eelarvekava kohta, 26.11.2024, C(2024) 9060 final.

kinnisvaraarenduse halduskoormuse vähendamiseks, pangandussektori turujärelevalveks ning ettevõtete registri ajakohastamiseks taaste- ja vastupidavuskava toel.

(28) Kavas antakse teavet kooskõla ja asjakohasel juhul täiendavuse kohta ühtekuuluvuspoliitika fondide ning Läti taaste- ja vastupidavuskavaga. Kavas viidatakse asjakohaselt taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmis sisalduvatele meetmetele ning erinevatele rahastamisallikatele. Kavas viidatakse ka eri rahastamisallikate piiritlemisele ja vastastikusele täiendavusele.

(29) Kavas on antud ülevaade Läti avaliku sektori investeerimisvajadustest seoses ELi ühiste prioriteetidega. Kogu investeerimisvajadus on ligikaudu 15,5 miljardit eurot ja see hõlmab ajavahemikku 2025–2028. Näideteks investeerimisvajadustest, mille Läti on kindlaks teinud õiglase rohe- ja digipöörde toetamiseks kooskõlas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaeesmärkidega, on Riia ja Liepaja sadamate digitaliseerimine ja moderniseerimine, kestlik transport, hoonete energiatõhusus, elektri- ja soojusenergia tootmine, avaliku halduse digitaliseerimine, vee- ja reoveekäitlus ning kahjustatud ökosüsteemide taastamine nii maismaa- kui ka merepiirkondades, kusjuures investeerimisvajadus kokku on 6,6 miljardit eurot. Seoses sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime ühise prioriteediga, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, on Läti teinud kindlaks 3,9 miljardi euro suuruse investeerimisvajaduse, näiteks Riia sadamas asuvasse laiaulatuslikku mitmeliigilisse tööstus- ja logistikaparki, millel on Rail Baltica raudteeühendus, investeeringud maanteedesse, kõrghariduse, innovatsiooni, teadusuuringute ja oskuste arendamise toetamisse ning sotsiaalkaitse piisavuse parandamisse. Seoses energiajulgeoleku ühise prioriteediga on Läti kavas määratletud 2,9 miljardi euro suurune investeerimisvajadus, sealhulgas näiteks avamere tuuleparkide teenindusterminali rajamine Ventspilsi sadamas, investeeringud Liepaja, Salacgriva ja Roja sadamatesse, elektrivõrkude sünkroniseerimine Mandri-Euroopa elektrivõrguga, Inčukalnsi maa-aluse gaasihoidla moderniseerimine ning investeeringud suure võimsusega elektrijaamade salvestuslahendustesse. Kaitsevõime suurendamiseks on Läti kavas määratletud 2,2 miljardi euro suurune investeerimisvajadus, näiteks varjendite taastamiseks ja ehitamiseks, uute katastroofide ohjamiskeskuste rajamiseks ja taristu arendamiseks, et tugevdada siseasjade teenistuste reageerimissuutlikkust, meresõiduohutuse ja kaitsevõime suurendamiseks Riia, Liepaja ja Ventspilsi sadamates, samuti riiklike relvajõudude võetavate meetmete jaoks.

Komisjoni hinnangu kokkuvõte

(30) Üldiselt on komisjon seisukohal, et Läti kava vastab määruse (EL) 2024/1263 nõuetele.

NÕUKOGU ÜLDINE JÄRELDUS

(31) Nõukogu tervitab Läti keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning leiab, et selle täielik rakendamine aitaks tagada riigi rahanduse usaldusväärsuse ja toetada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning kestlikku ja kaasavat majanduskasvu.

(32) Nõukogu võtab teadmiseks kavale antud komisjoni hinnangu. Nõukogu kutsub siiski komisjoni üles esitama oma hinnangu tulevaste kavade kohta eri dokumendis eraldiseisvalt komisjoni soovitustest nõukogu soovituste kohta.

(33) Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu kavas esitatud netokulude kava ja peamiste makromajanduslike eelduste kohta, sealhulgas seoses komisjoni eelnevate suunistega, ning kava netokulude kava mõju valitsemissektori eelarvepuudujäägile ja võlale. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni hinnangu, et kuigi makromajanduslikud ja eelarve-eeldused erinevad mõnel juhul komisjoni eeldustest, sealhulgas ajakohastatud makromajanduslike ja eelarveandmete arvessevõtmiseks, on need üldiselt nõuetekohaselt põhjendatud ja nende aluseks on usaldusväärsed majanduslikud argumendid. Nõukogu võtab teadmiseks kava laiaulatusliku eelarvestrateegia ja väljavaateid ähvardavad riskid, mis võivad mõjutada makromajandusliku stsenaariumi ja selle aluseks olevate eelduste realiseerumist ning kava netokulude kava järgimist. Nõukogu väljendab heameelt eelkõige ka selle üle, et enne kava esitamist suheldi riiklikul tasandil asjaomaste sidusrühmadega. Nõukogu märgib samuti, et geopoliitilised riskid võivad avaldada survet kaitsekulutustele.

(34) Nõukogu eeldab, et Läti on valmis oma eelarvestrateegiat vajaduse korral kohandama, et tagada oma netokulude kava järgimine. Nõukogu on otsustanud tähelepanelikult jälgida majanduse ja eelarve arengut, sealhulgas suundumusi, mis on aluseks kava stsenaariumile.

(35) Nõukogu leiab, et edasised arutelud, et jõuda ühisele arusaamisele netokulude kumulatiivsete kasvumäärade iga-aastase järelevalvemõju kohta, peavad toimuma enne eelarvejärelevalve järgmist vooru.

(36) Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni kirjelduse reformide ning investeerimisvajaduste ja -kavatsuste kohta, millega lahendada Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme, ning rõhutab, kui oluline on tagada selliste reformide ja investeeringute elluviimine. Nõukogu hindab komisjoni esitatud aruannete põhjal selliseid reforme ja investeeringuid ning jälgib nende rakendamist Euroopa poolaasta raames.

(37) Nõukogu jääb ootama Läti iga-aastaseid eduaruandeid, mis sisaldavad eelkõige teavet nõukogu kehtestatud netokulude kava rakendamisel tehtud edusammude kohta ning laiemate reformide ja investeeringute elluviimise kohta Euroopa poolaasta raames.

(38) Nõukogu peaks kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 17 Lätile soovitama kavas esitatud netokulude kava,

SOOVITAB Lätil:

1. Tagada, et netokulude kasv ei ületa käesoleva soovituse I lisas kehtestatud maksimummäära.

Brüssel, 21. jaanuar 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

A. DOMAŃSKI

I LISA

Netokulude maksimaalne kasvumäär
(aastased ja kumulatiivsed kasvumäärad)

Läti

Aasta		2025	2026	2027	2028
Kasvumäär (%)	Aastane	5,9	3,6	3,4	3,3
	Kumulatiivne (*)	15,5	19,7	23,8	27,9

(*) Kumulatiivsed kasvumäärad arvutatakse võrdluses baasaastaga 2023. Kumulatiivseid kasvumäärasid kasutatakse kontrollikontol, et teha iga-aastast järelkontrolli nõuete täitmise üle.